

نوآوریهای خواجه نصیرالدین طوسی در نظریه اعتدال

حسین اترک*

چکیده

نظریه اعتدال یکی از نظریه‌های اخلاقی رایج نزد فیلسوفان مسلمان است. براساس این نظریه، همه فضایل اخلاقی در حد وسط قرار دارند و رذائل اخلاقی از افراط و تفرط پدید می‌آیند. با وجود اینکه فیلسوفان و علمای اخلاق اسلامی در طرح نظریه اعتدال متأثر از افلاطون و ارسطو بوده‌اند، ولی خود نیز صاحب ابتکارات و نوآوریهای متعددی در این نظریه بوده‌اند. خواجه نصیرالدین طوسی را میتوان از جمله مبتکران در نظریه اعتدال دانست. از جمله ابتکارات او در علم النفس، تقسیم‌بندی چهارگانه قوای نفس و تعیین «عدالت» بعنوان فضیلت و وظیفه عقل عملی است. ابتکار مهم او در نظریه اعتدال، عرضه تقریر جدیدی از قاعده اعتدال و اضافه کردن معیار کیفیت به آن و تعریف مفهوم «ردائت» است. ابتکار مهم دیگر او، تعیین سه جنس عالی افراط، تفریط و ردائت برای رذائل است که با در نظر گرفتن سه قوه نفس، تعداد اجناس عالی رذائل به نه جنس افزایش خواهد یافت. این ابتکارات خواجه نصیر توسط حکمای پس از او مورد تبعیت قرار گرفت.

۱۷۷

کلیدواژه‌ها: خواجه نصیرالدین طوسی، اعتدال، فضایل، رذائل، ردائت

* * *

* دانشیار گروه فلسفه دانشگاه زنجان؛ Atrak.h@znu.ac.ir

تاریخ تأیید: جلسه هیئت تحریریه ۹۳/۷/۲۷

تاریخ دریافت: ۹۳/۵/۱۹

سال پنجم، شماره دوم
پاییز ۱۳۹۳

